

לענין דיעבד אם השקה את המים המעורבין
האלו אם זהו השקאה לצדקה.

ב) סוטה די"ח ע"ב אמרי' במערבא לית
הלכתא כרז המנוחא [דאמר
שומרת יבם שזינתה אסורה ליבם] אלא הא
דקתני [שמעציעה] שלא שטיתי ארוסה
ושומרת יבם [דקשה והא על ציאה שאינה
נאסרת עליו אינו יכול להשציעה] הא מני
רע"ק היא דאמר אין קדושין תופסין בחי"ל
דמשוי לחי"ל כערוה ולרע"ק צאמת נאסרה
עליו כשזינתה חט"פ שיצמה לשוק אינה
אלא חי"ל וקשה דלכאוי לרע"ק שומרת
יבם זו שזינתה כיון שנאסרה על היבם צל"ת
פקע זיקתה וא"א לקנותה כלל דהא לדידיה
חייבי לאוין לאו בני חליצה ויבום נינהו
כחייבי כריתות ואפי' נעשית חי"ל אחר
נפילה כמבואר ביבמות ע"ט א' גבי נפלה
ואח"כ נפלע וא"כ אח"ל שזינתה בעודה
יבמה אין זו אשתו של זה כלל ופשיעא
שהמים לא יבדקוה שהרי הוא איש זר לא
בעלה ול"ע, שוב נזכרתי שכמדומה שכזה
או מעין זה העיר באחיזרז וקשה עלי כעת
החיפוש בספרו.

אוצר החכמה

סימן ו

בדברי הרמב"ם ז"ל דאיכא ל"ת

שלא לערוץ במלחמה

כתב הרמב"ם ז"ל פ"ז ממלכים הע"ו מי
האיש הירא ורך הלבב כמשמעו שאין
בלבו כח לעמוד בקשרי המלחמה, ומאחר
שיכנס בקשרי המלחמה ישען על מקור
ישראל ומושיעו בעת צרה וידע שעל יחוד
השם הוא עושה מלחמה וישים נפשו בכפו
ולא יירא ולא יפחד ולא יחשוב לא באשתו
ולא בצניו אלא ימחה זכרונם מלבו ויפנה
מכל למלחמה, וכל המתחיל לחשוב ולהרהר
במלחמה ומזהיל עצמו עובר צל"ת שנאמר

אל ירך לבבכם וכו' עכ"ל, ודעת הרמב"ם
ז"ל בספר המלכות מלוא ג"ח שאינה אזהרה
אלא הצטחה שאין ממה לירא ע"ש, וראיתי
להגאון מנחת חנוך ז"ל בקומץ מנחה
[שנדפס בסופו] למלוא תקב"ה שהקשה
מסוטה דף מ"ד דתנן רע"ק אומר הירא
ורך הלבב כמשמעו שאינו יכול לעמוד בקשרי
המלחמה וכו' וריב"ג אומר זהו המתירא
מעצירות שצידו ואמרין בגמרא מאן תנא
להא דת"ר שמע קול קרנות והרתיב כו'
לימא רע"ק היא [ולא ר' יוסי, דלר"י חוזר
משום עצירות ולא משום פחד] ומשני מודה
ריב"ג דהא משום ולא ימס לבב אחיו עיין
שם ולהרמב"ם ז"ל דהיראה עצמה עצירה
היא הרי צפשונו אחי שפיר הא דצשמע
קול קרנות והרתיב דחוזר כריב"ג שהרי
זה עצמו עצירה קעציד צמה שמפחד ושפיר
ראוי לומר דחוזר עלי' מעורכי המלחמה
וע"ש.

ולענ"ד לק"מ מכמה טעמים דמלכד דיש
לפרש דהא דקתני שמע קול קרנות
והרתיב וכו' לא מיירי כלל עכשיו במלחמה,
אלא ר"ל אדם כזה שכשאירע עובדא דשמע
קול קרנות באיזו מקום שהוא, הוא מרתיע
כ"ז חוזר, עוד נראה דממש"כ הרמב"ם ז"ל
ואחר שיכנס בקשרי המלחמה ישען על
מקור ישראל כו' משמע דאין כללוא אלא
אחר שוכנס בקשרי המלחמה ולא בשעה
שהבין מדבר אל העם שהוא לפני המלחמה
וכשהרתיב אז ליכא עדיין עצירה צידו וא"כ
אין לו לחזור לריוה"ג.

ועוד נראה דהמתכבד פתאום מפני שהוא
פחדן בעצמו אינו בכלל לאו זה אלא
דוקא המציא עצמו לידי פחד כמבואר בלשון
הרמב"ם ז"ל וכל המהרהר באשתו וצניו
עד שמתכבד כו' ולא ניתנה תורה למלאכי
השרת.

וחוץ מכל זה נראה דהנה יש לחקור
בהחיות שלא לפחד במלחמה אם הוא
מענין חיוז צטחון שצריך שיבא צטוח בלבו
על השי"ת שינצל ולא יארע לו תקלה, או

שהוא חיוז מסירת נפש שזריך שלא יבא
 איכפת לו על חיוו כלל ויהא מסור למלחמה
 לקדש ש"ש. ולכאורה הדבר מוכרח שאין
 החיוז להיות צטוח שלא ימות שהרי הכהן
 מכריז ואומר מי האיש אשר צנה צית
 חדש וכו' פן ימות צמלחמה ושונה כן כ"פ
 הרי צמלחמה הוי הספק שמא ימות יותר
 משאילו לא ירד צמלחמה וע"ד שאחז"ל
 שהשטן מקטרג צשעת הסכנה ואיך יחוייב
 להיות צטוח צמה שהחורה עלמה אומרת
 שאינו צטוח ואע"פ שהרמב"ם ז"ל כתב
 שם להלן דכל הנלחם צכל לצו צלא פחד
 ותהיה כוונתו לקדש את השם צלצד מוצטח
 לו שלא ימלא רעה ולא תגיעהו נזק כו'
 עכ"ל, מ"מ הרי יכול לפחד שמא לא תהיה
 כוונתו שלמה וכעין שמלינו ציעקב אצינו
 שפחד שמא יגרום החטא, וגם אשכחן צעי
 שנהרג יאיר צן מנשה שהי שקול כנגד רוצה
 של סנהדרין צשציל המעל שמעל עכן
 כדאמרין צפי יש נוחלין, וצעי"כ שצדרך כלל
 יש חשש שמא ימות שהרי הכהן מכריז כן
 וגם אשכחן שכל היואל למלחמות צית דוד
 כותב גט כריתות לאשתו שלא תתעגן אם
 ימות אלמא שחששו שמא ימותו, וא"כ ע"כ
 שהחיוז הוא לילך צמס"ג וצתקיפות ולא
 יבא איכפת לו על עצמו כנ"ל.

אכן ל"ע דהא צדצרי הרמב"ם ז"ל מצואר
 שישטן על מקוה ישראל כו' היינו
 שיצטח צהש"ת שלא ימות, ואם כי אינו
 מוכרח כ"כ צכוונתו ז"ל שזהו עיקר הללו
 [שלא ימנע מלצטוח צהש"ת] אצל הרי
 כן מצואר צכתוצ דכתיב לא תירא מהם כי
 ה' אלקיך עמך וכו' וצמתניתין דסוטה דף
 מ"ב תנן כי ה' אלקיכם ההולך עמכם הם
 צאים צנלחוננו של צ"ו ואחם צאים צנלחוננו
 של מקום. פלשתיים צאו צנלחוננו של גלית
 מה ה' סופו לסוף נפל צחרצ ועמו וכו'
 הרי מצואר שהחורה צותה להיות צטוח צו
 יתצרך ושזהו העטם דאל תיראו מהם דהא
 כתיב "כי ה' אלהיך עמכם" משמע דמטעם
 זה צריך שלא לפחד.

והנלענ"ד צזה לכאורה דודאי היואל
 צמלחמה הוא צספק סכנה
 וברי ע"מ כן יולאים וע"ד שכתוב כזאת
 וכזאת תאכל החרצ, ואם ירא מלד הספק
 סכנה שיש צדרך כלל י"ל דאינו צכלל לאו
 זה דאל תיראו, אכן כל זה אם מפחד צכלל
 אצל אם הפחד צא לו מלד שרואה גדול
 המחנה של החיוז ומשער צלצו שלא ינלח
 מחמת חוזק מחנה החיוז, או שמתרצה
 לו הפחד צשציל זה [שהשונה הוא עם רצ
 וכו'] כל כה"ג עובר צאל תיראו וזה מפורש
 כמעט צחורה פי' שופטים כי תלא למלחמה
 על חויצך וראית סוס ורכצ עם רצ ממך
 לא תירא מהם כי ה"א עמך המעלך מארץ
 מלרים והיינו שנלחון המלחמה או העדרה
 אינה כלל מלד כח החיוז אם חזק או חלש
 [ואע"פ שזריך לעשות כל ענדקי ותחצולות
 עצעיים כדאשכחן כ"פ צכתוצ היינו שזהו
 ענין מלחמה שצוותה חורה לעשות אצל
 הנלחון והיפוכה הכל צידי שמים וע"פ הזכות
 וכענין שהותר השתדלות לפרנסתו אעפ"י
 שהכל צידי שמים] וזהו שאומר הכהן
 פלשתיים צאו צנלחוננו של גלית לסוף נפלו,
 ולכאורה הרי ה' לפעמים גם איפכא [שלא
 צבר ישראל] ומי יודע האיך יהיה עכשיו,
 אכן זהו שאומר שעכ"פ אין לפחד מלד
 שרואה אצל החיוז מחנה גדול וכיו"צ שהרי
 ראיתם צששעב שצכיתם נפלו גם צצוריהם
 היותר חזקים, ולזאת אסור לפחד מחמת
 ראותו רוצ מחניהם כנ"ל וצריך להיות צטוח
 שאין שום יתרון למחנה גדולה שלהם ממחנה
 קטנה לענין הסכנה [וכה"ג אשכחן לענין
 צטחון שלהיות צטוח שהש"ת יתן לו כך וכך
 הוא מדרגה גדולה מאוד ולא כל המאמין
 צוטח כמ"ש הרמב"ן ז"ל צספר האמונה
 והצטחון אצל זהו חיוז כללי שיאמין שהכל
 צידי שמים ויהא צרור אללו שרוצ ההשתדלות
 לא יועיל מאומה להשיג יותר ממה שנגזר
 לו צראש השנה]. ולפי זה ניחא דצשמע
 קול קרנות והרתיע סתמא מלד ספק סכנה
 צעלמא ולא מהשערותו שלא ינלח אינו צכלל

לאו זה ואין לו לחזור מעטם עצירה שצידו
לריוכ"ג.

סימן ז

באיסה"נ דע"ע

בכריתות כ"ד סע"צ איתמר עגלה ערופה
מאימתי נאסרת רצ המנוגה
אמר מחיים רצא (ובגליון הגיה רצב) אמר
לאחר עריפה וכו' ושם אמר רצא מנא אמינא
לה מדתנן ע"ע אינו כן עד שלא נערפה
(נמלא הכורג) תלא ותרעה צעד ור"א
מחיים אמאי תלא ותרעה צעד הא איתמר
לה וכו' ומשני לרצ המנוגה תנאי היא
דתינא נאמר מכשיר ומכפר צפנים וכו' כלומר
ולתאי תנא ע"ע נאסר מחיים ומתצאר
מסוגיא זו דאי ע"ע נאסרת מחיים אסורה
גם כשנמלא הכורג שכבר נאסרה ותו לא
פקע ותמכו בזה על הרמז"ם ז"ל שבי צפ"י
מרוח ה"י דירידתה לנחל איתן אוסרתה
ומ"מ כתב דה"ח דנמלא הכורג קודם עריפה
תלא ותרעה צעד, וכבר נשאל בזה הרשב"א
ז"ל הוצא דכ"מ והשיב גם צעניי יפלא שזיכה
שטרא לצי תרי דפליגי בכריתות וטרתתי
להעמיד דצריי ולא יכולתי אצל מה אעשה
והראב"ד ז"ל לא חילק עליו בזה כלום עכ"ל
ותירץ הכ"מ שם דחוק לכאוי והנה עיקר
דצרי הרמז"ם ז"ל ראיתי בספרים שכתבו
דבהירושלמי מצואר להדיא כפסק הרמז"ם
ז"ל והם דצרי הירוש' דסוטה פ"ע ה"י
אר"ש צר"י עד שהיא בחיים היא קדושה
מתניתא אמרה כן תלא ותרעה צעד מאי
תלא תלא מקדושה ע"כ וע"י במה"פ הרי
להדיא דאע"ג שכבר נאסרה חוזרת וניתרת
כשנמלא הכורג אמנם אחרי שצ"ס דילן לא
אמרינן הכי היכי שציק את הצבלי.

ונראה דהרמז"ם ז"ל פסק כאן בהירושלמי
אע"פ דכתבו הפוסקים ז"ל דכל
מקום שפליגי הירושלמי והבבלי קיי"ל
כהבבלי וכמש"כ הר"י ז"ל סוף עירובין
מפני שהבבלי הוא בתראי, מ"מ צפחד יצחק
במאמרו כללי שני התלמודים (ונעתק בסוף

ויתיישב ע"ד זה גם כן דצרי הרמז"ם ז"ל
הג"ל שכתב שאין זה ציווי אלא
הצטחה שאין ממה לפחוד וקשה שהרי הכהן
עלמו מכריז פן ימות במלחמה ולומר
דהצטחה הוא צורך כלל שאעפ"י שיתכן
שיחידים ימותו אצל בכלל, ישראל ינלחו,
עדיין קשה כמו שהשיב צמג"א דהא אשכחן
לפעמים שלא היה כן ולומר דהצטחה
הוא על תנאי אם יזכו א"כ איך אמרה
תורה אל תיראו הרי עדיין איכא חשש שמה
לא יזכו ח"ו. ולהג"ל מובן שפיר דעכ"פ
זה מוצת להם שאל ירך לצבכם מפני אהלת
סוסים ונחלות חרבות אל תיראו מפני הגפת
תריסין ושפעת הקלגסין אל תחפזו מקול
קרנות אל תעראו מפני קול לוחות [כדדרשין
כ"ז בסוטה שם] שענין פחדים אלו הם
מפני ההשערה שע"פ הטבע קשה לנלח
והצטיחה תורה שזה אינו כלום שהנהגת
הש"ת עמנו הוא למעלה מדרך הטבע כ"א
לפי המעשים והזכויות ואחי שפיר.

אכן לומר שכל הללו להרמז"ם ז"ל הוא
רק שלא לפחוד מחמת השערות שהם
חזקים יותר, עדיין יקשה דא"כ מני"ל
להרמז"ם ז"ל דהמפחד סתמא ע"י שהרהר
צנני ביתו וכיו"צ עובר בלאו כדמשמע
מדצרי הרמז"ם ז"ל וע"כ נראה יותר
דלהרמז"ם ז"ל בכל אופן שמפחד קעבר
אלאו זה, אלא שזהו דוקא במציא עלמו
לידי פחד ע"י הרהורו וכנ"ל. אולם מה
שסיים הכתוב כי ה' חלקיכם ההולך עמכם
והיינו שבאמת לריכין אתם להיות בטוח זה
מענין הצטחה כמו להרמז"ם ז"ל, ובזה ז"ל
כמו שכתבנו שהצטחה הוא שרוב מחניהם
ובוחותם דאוכ"ע אינו כלום לענין הנלחון
ולפ"ז מש"כ כי ה"א ההולך וכו' אינו נתינת
טעם על האיסור לפחוד אלא הוספה
שבאמת אין מה לפחוד מרוב מחניהם,
ודר"ק צכ"ז.